

folytatása a külső bolygókra nagyon különös eredményhez vezet: minden külső bolygó távolsága ugyanis különös módon kapcsolódik egy megfelelő belső bolygóéhoz: a Jupiter a Marshoz, a Saturnus a Földhöz, az Uranus a Vénushoz és a Neptunus a Merkurhoz. A Nap nyolcz bolygója e szerint úgy tekinthető, mint négy pár, melyek mind-

egyike egy belső s egy külső bolygóból áll; a kapcsolás úgy történék, hogy a belső bolygók esetében a sorozat a Nap felé, a külsők számára a Naptól elfelé folytatandó. Továbbá: minden párnak kölcsönös távolsága geometriai haladvány, melynek hányadosa $8^{1/2}$.

K. R.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülés 1897 januárius 20-ikán.

Elnök: Szily Kálmán.

Jegyző: Csopey László.

Jelen vannak: Bartoniek Géza, Chyzer Kornél, Csapodi István, Daday Jenő, Entz Géza, Fröhlich Izidor, Heller Ágost, Herman Ottó, Horváth Géza, Ilosvay Lajos, Kallecsinszky Sándor, Klein Gyula, Klug Nándor, Koch Antal, Konkoly Miklós, Krenner József, Lóczy Lajos, Mágócsy-Dietz Sándor, Péthó Gyula, Schmidt Sándor, Schuller Alajos, Semsey Andor, Staub Móricz, Than Károly és Wittmann Ferencz választmányi tagok; Wartha Vincze első és Paszlavszky József másodtitkár; Ráth Arnold könyvtárnok és Lengyel István pénztárnok.

Wartha Vincze első titkár előterjeszti, hogy a választmánytól kiküldött pénztárvizsgálók 1897 januárius 14-ikén, a könyvtárvizsgálók pedig folyó évi januárius 16-ikán tisztokban eljártak és mindent rendben találtak. — Örvendetes tudomásul vétetik.

A titkár előterjeszti a megbizottak jelentéseit. Simonkai Lajos 1897 folyamán mutatóváltást fog közölni munkájából, Lovassy Sándor 1898-ra igéri munkája elkészítését. — Tudomásul szolgál.

A titkár előterjeszti a Magyar Ornithológiai Központ iratát f. évi 500 forintnyi segélynek hovatfordításáról. — Tudomásul vétetik.

A titkár előterjeszti a Magyar Földrajzi Társaság köszönő iratát a 25 éves fennállásának megünneplése alkalmából küldött üdvözlésért. — Tudomásul van.

A titkár előterjeszti a földművelésügyi m. kir. miniszternek 1896 december 28-ikáról 69,799. sz. leiratát, melyben arra kéri a Társulatot, nem volna-e hajlandó a hasznos

madarak védelméről és a káros madarak irtásáról szóló, a miniszterium költségén készülő munkának a maga hatáskörében való terjesztését elvállalni. — A választmány elvileg készségesen hozzájárul a munka terjesztéséhez, de a részletes módok megállapítását a munka megjelenésére tartja fenn.

A titkár előterjeszti a földművelésügyi m. kir. miniszternek 1896 december 28-ikáról 72,320. sz. a. kelt leiratát, melyben tudatja, hogy a Társulatnak abbéli fölterjesztését, hogy a nagyszalóki csúcson építendő hegyi obszervatóriumra kért tízezer forintot a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértőleg a törvényhozástól kieszközölje, nem teljesítheti, mert »a m. kir. országos meteorológiai és földmágnassági intézet igazgatójának figyelemre méltó szakvéleménye szerint a tervezett hegyi obszervatórium felállítása csak akkor fog fontossá válni, a mikor a központi meteorológiai obszervatórium építésének kérdése már eldőlt«.

Kapcsolatban ezzel jelenti, hogy az ez ügyben kiküldött bizottság a mai napon d. u. 5 órakor ülést tartott, a melyen Konkoly Miklós bizottsági elnök kijelentette, hogy a hegyi obszervatórium ügye nincs elejtve, csak függőben van addig, a míg a központi obszervatórium építésének ügye el nem dől.

Erre hosszabb fejtegetés és eszmecsere indult meg, melyben Konkoly Miklós, Herman Ottó s a választmány több tagja vett részt. Végre a választmány abban állapodott meg, hogy a hegyi obszervatórium ügyének lefolyását ismertetve, kulturai s nemzetközi jelentőségét, valamint a központi meteorológiai intézettől való függetlenséget kifejtve, új feliratot intéz a földművelésügyi miniszterhez, kérvén, hogy annak czéljaira az 1898. évi költségvetésbe a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértően tízezer forintot

vegyen fel, egészen függetlenül a központi intézet építésétől.

Lengyel István pénztárnok elterjeszti a Forgó Tőke állását az 1896. év végén. — Örvendetes tudomásul vétetik.

Bemutatja a Földhitelintézet iratait és a félévi elismervényt. — Tudomásul vétetik.

Wartha Vincze első titkár, mielőtt az első titkár díszes helyét elhagyná, szívből eredő köszönetet mond a Választmányának azért a kitüntető bizalomért és azért az odaadó támogatásért, melyben folyvást részesítette. Odaadással, kedvelő munkálkodott a Társulat érdekében, de hivatalos ügyei annyira megszaporodtak, hogy kénytelen helyét másnak engedni át.

Az elnök indítványára a választmány mélyen érzett köszönetét tolmácsolja Wartha Vinczének, a ki már 29 év előtt másodtitkár volt s azóta minden alkalommal, utóljára elsőtitkári minőségében is bebizonyította a Társulat iránt érzett élénk érdeklődését.

Ráth Arnold könyvtárnok bemutatja a mult választmányi ülés óta a könyvtárba beérkezett ajándékokat. Szerzők ajándékai: Thán Károly, A kísérleti chemia elemei I.; Pethő Gyula, A három Körös és a Berettyó környékének geográfiai és geológiai alkotása; Fehér Viktor, Útmutatás jó kiterjedésű nemes tartalmú dohány termelésére; Csörgéy Titusz, Pastor roseus L., Petényi J. S. ornitológiai hagyatéka. További ajándékok: Cholnoky Jenő, A Balaton limnológiája, a Balaton-bizottság ajándéka; Lakits Ferencz és Prochnov József, A magyar orvosok és természetvizsgálók XXVIII. vándorgyűlésének történeti vázlata és munkálatai; a központi választmány ajándéka. — Köszönettel vétetik.

A jegyző mélyen elszomorodva jelenti, hogy az utolsó v. ülés óta 8 tag haláláról értesült. Elhunyt: Bogos István vesztegintézeti igazgató, Csikszeredán; Hagara Miklós földbirtokos, Nagy-Szöllősen; Horváth Lipót plébános, Világoson; Nagy Miklós irnok, Tordán; Pócsy György, közjegyző, Kecskeméten; Sárváry Antal ügyvéd, Budapesten; Szigethy Ignác orvos, Szillben; Vihlidka Nándor igazgató-tanító, Cibakházán. — Szomorú tudomásul vétetik.

Kiléptek 96-an. — Tudomásul van.

A jegyző felolvassa az új tagokul ajánlottakat: Ábrahám Lajos községi főjegyző Ó-Dombóvár (ajánló Ábrahám Gy.), Ágoston Lajos kereskedő s pomológus Huszt (Nagy

K.); Anderkó János szőlészeti felügyelő Csonkapapi tanya (Pap J.), Andreidesz János m. á. v. művezető Budapest (Nemeskay V. Gy.), Dr. Annai J. orvos Czece (Lengyel I.), Dr. Baudis Antal igazgató főorvos Budapest (Uhrýk N.), Dr. Belloncsik Márton orvos Budapest (Piltz E.), Bene Géza főbányamérnök Anina (Staub M.), Dr. Bernstein Jakab orvos Pinczehely (Ábrahám Gy.), Böhm Endre tanár Budapest (Eröss L.), Cseh Elek tanár Nagy-Becskerek (Ferch Ö.), Dr. Csury Jenő m. k. keresk. miniszteri fogalmazó Budapest (Battonyai Ö. és Schüttz L.), Debreczeny Xavera m. á. v. tanítónő Budapest (Pfeifer I.), Dr. Dembitz Sándor orvos Bács-Topolya (Hadasy J.), Dobribán Gerő magánzó Gyergyó-Tölgyes (Lengyel I.), Fábrián János főaknász Komló (Klinkárt E.), Faragó Ignác takarékpénztári tisztviselő Tata (Martonyi E.), Lovag Ferentheil Frigyes földmiv. isk. s. tanár Lugos (Jablonszky Gy.), Fried Fülöp m. á. v. hivatalnok Pinczehely (Ábrahám Gy.), Fűves János urad. főgépész Sütvény (Lengyel I.), Gludovác Ilona áll. fels. leányisk. tanítónő Pozsony (Csemez J.), Gombos Ferencz Albin tanárjelölt Kolozsvár (Frank-Kiss I.), Dr. Gross Viktor cs. és k. főorvos Pécs (König E.), Hankó Gyula ev. ref. s.-lelkész Tápó-Szele (Simon I.), Harsányi Frigyes m. e. hallgató Budapest (Kovács E.), Hell Mihály okl. szőlőkezelő Új-Moldova (Fausser E.), Hencz Antal birtokos Pápa (Wachsmann J.), Hozpotzky Alajos miniszteri osztálytanácsos Orsova (Lengyel I.), Hosszu Vazul állatorvos Kurtics (Arany J.), Dr. Hozáczy Ferencz köz- és váltóügyvéd Nagy-Röcze (Fausser E.), Dr. Huber Alfréd orvos Budapest (Huber Á.), Illic Pál tanító Lastva (Ulicsny K.), Inczedy Géza m. k. erdőgyakornok Lippa (Gurányi I.), Jahl Antal m. k. főmérnök Budapest (Kovács Á.), Jákó Elek jegyző Kúnhegyes (Bori L.), Dr. Jankura Iván bányaműorvos Szomolnok (Balázs I.), Jost János m. k. posta- és távirdatiszt Zágráb (Nicolits L.), Kamenitzky Sándor segédjegyző Óker (Omelka G.), Kelemen Kálmán bölcsészethallgató Budapest (Gorka S.), Kovács Zsigmond ev. ref. lelkész Tisza-Igar (Lengyel I.), Laczó Andre tanító Békés-Csaba (Lengyel I.), Leheti Antal kir. s.-mérnök Eszék (Pártos S.), Lósy József e. tanársegéd Budapest (Vangel J.), Lukács József bányamérnök Petrozsény (Lukács L.), Máhr Rezső hivatalnok Lippa (Hehs V.), Manner Kálmán bányamérnök Felső-Kénesd (Fábrý Á.),

Marosi Arnold s.-jegyző Zircz (Szabó O.), Máté István földbirtokos Kisujszállás (Lengyel I.), Mátis László urad. intéző Nyárad-Sárd (Lengyel I.), Milla Antal tanító Bács-Kula (Fischer S.), Mock Gyula szőlészborász Sajó-Lád (Paszlavszky J.), Ifj. Molnár Imre földbirtokos Kunfélegyháza (Lengyel I.), Mosolygó L. Adorján jászóvári-premontrei kanonok Budapest (Fábry E.), Müller Emilia tanító úrhölgy Bia (Vásárhelyi I.), Neuschwendtner Ferencz m. kir. s.-mérnök Körmöcz (Faller K.), Okolicsányi József m. k. dohánygyári osztályvezető Szomolnok (Balászy I.), Oravszky László jegyző Némedi (Ábrahám Gy.), Paál István tanító Kápolna (Balassa Gy.), Palik Ferencz m. á. v. művezető Budapest (Nemeskay V. Gy.), Köröskényi Paulovics Dezső földbirtokos Ács (Vásárhelyi I.), Pausinger Sándor tanár Kolozsvár (Vass D.), Dr. Petz Lajos főorvos Győr (Stirling K.), Péterffy Andor s.-mérnök Trencsén (Péterffy A.), Petrovich Vjera tanítónő Serajevo (Csemez J.), Plenczner L. tanár Szarvas (Neumann J.), Popper Ottó József bányatársulati vegyelemző Brád (Lengyel I.), Poszvék Nándor gazdatiszt Csongrád-Mágócs (Novák E.), Pozsonyi Béla kereskedelmi bank tisztviselő Budapest (Ifj. Hánn A.), Ráde Károly főkertész Budapest (Schilberszky K.), Dr. Reich Miklós orvos Budapest (Thanhoffer L.), Reman József erdőmester Szany (Wachsmann J.), Renkey Gyula gyógyszerész Budapest (Ernyei Ö.), Riczinger Ignác tanító Felső-Dörgicse (Herfelendy I.), Dr. Rigler Gusztáv e. m. tanár Budapest (Bernauer Zs.), Rimler János m. k. posta-távíró gyakornok Bács-Kula (Fischer S.), Rojkovits Miklós aljárásbíró Devecser (Petricskó J.), Dr. Rónay Sándor rendőrorvos Budapest (Bernauer Zs.), Dr. Rosenberg Lajos fogorvos Miskolcz (Ehren-

reich P.), V. Schankebank Albert m. á. v. hivatalnok Vrboosko (Rosenberg D.), Schlegel Károly vasúti hivatalnok Újkapella-Batrina (Rosenberg D.), Schön Richárd gyógyszerész Érd (Lengyel I.), Schön Gábor m. e. hallgató Budapest (Györfy M.), Dr. Semadam Sándor ügyvéd Budapest (Kovács A.), Ifj. Dr. Siklóssy Gyula szemorvos Budapest (Schuschny H.), Stajchó Mihály tanár Szarvas (Neumann J.), Stricker Sándor gépészmérnök Budapest (Grittner A.), Szabó Lázár lelkész Maros-Sellye (Lengyel I.), Szakács Ödön tanárjelölt Kolozsvár (László F.), Szegfű Sándor tanító Nagy-Becskerek (Fersch Ö.), Ifj. Szikossy Aladár urad. ellenőr Letenye (Gartner A.), Szilády Zoltán tanárjelölt Budapest (Horváth G.), Szinaiberger Jakab okl. gépészmérnök s. kir. kazánvizsgáló biztos Segesvár (Simon N.), Szőke Sámuel tanító Gyöngyös (Hanák K.), Toldi (Schedl) János ág. ev. tanító Nyiregyháza (Kolbenheyer V.), Trieber Elek akad. hallgató Selmecz (Kolbenheyer V.), Urbán Andor akad. hallgató Selmecz (Kolbenheyer V.), Dr. Varró János orvos Bács-Topolya (Hadzsy J.), Vaszary Mihály prim. urad. intéző Nyergesújfalu (Benkó Á.), Verő Miksa chemikus Ötvenes (Mellinger E.), Ifj. Viczián Antal miniszteri fogalmazó Budapest (Legifj. Viczián A.), Vojnich József ügyvédjelölt Szabadka (Kovács J.), Willhelm Francziska tanítónő Budapest (Glücklich V.), Winkler István állomásfőnök Szomolnokhuta (Balászy I.), Wolafka Antal jószágfelügyelő Debreczen (Horváth K.), Zonda József m. k. állami állatorvos Székely-Udvarhely (Dietl E.), Zsigmond Gyula jegyző Pinczehely (Ábrahám Gy.), kik mind a 106-an megválasztattak; velők a tagok száma 7817-re emelkedett, a kik közt 223 alapító tag és 168 hölgy van.

KÖZGYÜLÉS

1897 jan. 28-ikán.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

I.

Az elnök megnyitó beszédét (l. az 57. lapon) következő szavakkal rekesztette be:

És most, üdvözölvén az egybegyűlt tagtársakat, megnyitom a közgyűlést, és előterjesztek a Választmány megbízásából egy indítványt, azzal a kéréssel, hogy azt most, ne pedig a közgyűlés végén méltóztassék tárgyalás alá venni.

Indítványunk így hangzik:

Tekintetbe véve az Elnöki megnyitó beszédben előadottakat:

I. Rendelje el a t. Közgyűlés, hogy a Társulat Biró Lajos társunk számára országos gyűjtést indítson, s e végből küldjön minden tagjához egy gyűjtő-ívet, melyen saját adományukat s az ismerőseik körében

esetleg gyűjtött összegeket kimutathassák, s a Társulat pénztárába beküldhessék.

2. A Társulat pénztára, nyilvános számadás terhe alatt, küldje el a begyűlő összegeket Új-Guineába, oly részletekben, a mi-nőkben Biró Lajos társunk kívánni fogja.

3. A gyűjtőívnek legyen még egy rovata, a melybe az adakozó azon összegeket írja be, melyet a »Természettudományi Segély-alap« javára szán, akár egyszersmindenkorra, akár évi járulékokban. E segély-alapnak nemcsak a kamatai, hanem sürgős szükség esetén magának a tőkének bizonyos százaléka is segélyezésre fordíthatók. E segély kifizetéséről és felhasználásáról a Választmány ügyrendet dolgoz ki s jóváhagyás végett a közgyűlés elé terjeszti.

A közgyűlés ez indítványt egészben és részleteiben elfogadja s az elnökséget fog-natosításával megbizza.

Az elnök előterjeszti a közgyűlés napi-rendjét, melyen a tisztikar a Társulat 57-ik évi működéséről számol be; bemutatja a múlt évi közgyűlésnek hitelesített jegyzőkönyvét és a mai közgyűlés jegyzőkönyvének hitele-sítésére Batizfalvy Sámuel, Bole-man István és Rodiczky Jenő urakat kéri fel.

A napirend értelmében a választmányi tagok és titkárok választása van a soron.

Wartha Vincze elsőtitkár jelentést téve a Választmány egy harmadának vissza-lépéséről, a Választmány nevében előterjeszti, hogy a Választmány az alapszabályok érte-lmében minden tag helyére két-két, csak az állattani szakból három-három szakférfiút ajánl, megjegyezvén, hogy minden szavazó-nak jogában áll az ajánlottakon kívül má-sokra is szavazni.

Az elnök jelentést tesz a visszalépő titkárokról. Sajnálattal jelenti, hogy Wartha Vincze elsőtitkár sok és nagy-fontosságú elfoglaltsága miatt a Választmány előtt határozottan kijelentette, hogy az első-titkári tiszteet többé el nem fogadja; a Vá-lasztmány belátta, hogy embertől ember-főlötti munkát kívánni nem lehet, pedig Wartha Vincze az utolsó időben ember-főlötti munkát végezett, az ő terhén tehát tudományos életünk és kulturánk érdekében könnyíteni kell. A Választmány tehát a le-mondást elfogadta és megbízta az elnököt, hogy Wartha Vincze-nek a közgyűlé-sen is tolmácsolja a Társulat vély köszöne-tét, a mely 29 év előtt választotta volt másodtitkárává, s azóta mint munkatárs,

előadó s az utolsó három évben mint első-titkár munkálkodott a Társulat érdekében.

A Közgyűlés egyhangúlag és lelkes-e déssel köszönetet szavaz Wartha Vincze lelépő elsőtitkárnak.

Wartha Vincze szívből fakadó mély köszönetét fejezi ki a Közgyűlésnek az iránta tanúsított bizalomért.

A közgyűlés az előterjesztéseket tudomásul vevén, az elnök a szavazatszedő bizott-ságba Fialovszky Lajos elnöklete alatt Aujezsky Aladár, Francé Raoul, Kacsander Ernő és Szekeres Kálmán urakat kéri fel s a köz-gyűlést a szavazatok beadásának idejére fel-függeszti.

—

A szavazatok beadása után az elnök újra megnyitja az ülést. A napirend szerint a tisztí jelentések következnek.

II.

TITKÁRI JELENTÉS.

— Wartha Vinczétől. —

Tisztelt Közgyűlés!

Legördült a három év, a mire meg-bizást kaptam a tisztelt Közgyűléstől, hogy a Kir. M. Természettudományi Társulat ügyeit intézzem. Mindig színi előtt tartva azon magasztos célt, a melyet Társulatunk maga elé tűzött, ma itt állok, hogy beszámoljak a triennium utolsó évéről is, és hogy megbízásomat a tisztelt Közgyűlés kezébe letegyem.

Az 1896-iki év mozgalmas év volt Társulatunk életében is. Hazánk fenn-állásának ezredik évfordulója a Kir. M. Természettudományi Társulatot is helyén találta. A millenniumi kiállításon mi is versenyre szálltunk a közművelődési csoportban s örömmel jelenthetem, hogy Társulatunk a legnagyobb kitüntetést — a díszoklevelet — nyerte el. A biológiai csoportok — melyeknek alkotója Dr. Madarász Gyula volt — valamint a magyar flóra kiállítása — melyet Dr. Borbás Vincze rendezett — Ő Felsége a királynak kegyes figyelmét nagy mértékben magukra vonták. Közlő-

nyünknek a kiállításra vonatkozó juniusi füzetét több ezer példányban osztottuk ki a látogató közönség között. Társulatunk kiállításának létrejöttéről bővebben már a múlt évi jelentésemben szóltam és azért ma csak néhány megjegyzésre szorítokozom. Ugyane jelentésben a Nagyszalóki csúcson felállítandó meteorológiai obszervatorium ügyét is előadtam és azon reményt fűztem volt jelentésemhez, hogy ezen fontos tudományos észleléseknek szánt állomás már a millenniumi évben működni fog. De reményemben csalódtam. A Nagyszalóki csúcson még hiányzik az állomás és az úgy legújabb állásából látom, hogy felállítása ma még bizonytalanabb mint valaha volt.

Engedje meg a tisztelt Közgyűlés, hogy ezen ügyről kissé behatóbban referáljak, mint az ilyen alkalommal szokásos, de megokoltnak fogja találni törekvésemet, hogy a választmány ezen ügyben követett eljárását igazoljam. Már a múlt évi jelentésemben jeleztem a Nagyszalóki csúcson felállítandó obszervatorium történetét, elkezdve H e g y f o k y K a b o s lelkes tagtársunk indítványától egészen a különböző hatóságokhoz intézendő átiratokig. Első sorban Szepesmegye közönségéhez fordultunk azon kérelemmel, hogy karolja fel az obszervatorium ügyét már a Tátravidék érdekében is. A megye örömmel fogadta társulatunk ezen ügyre vonatkozó kezdeményezését, de pénzhiány miatt egyebet nem tehetett, mint hogy 1000 forintot ajánlott fel a Nagyszalóki csúcshoz vezető út költségeihez. Végre a kormányhoz fordultunk segítségért, előadván a felállítandó állomás helyzetének fontosságát és jelentőségét az európai hegyi obszervatoriumok hálózatának kiegészítésére nézve. Kiemeltük azt is, hogy e tekintetben bennünket Ausztria a Sonnblick-en, valamint a bosnyák-hercze-

govinai kormány a Bjelasniczán felállított hegyi obszervatoriumokkal megelőzt. Összesen csak 10,000 forintra állapítottuk meg a szükséges költséget, mely összegnek a költségvetésbe való fölvételét kérelmeztük.

Annnyival inkább lepett meg bennünket a Nagyméltóságú földművelésügyi miniszter úrnak múlt évi december 28-ikán kelt leirata, mellyel kérelmünket teljesíthetőnek nem tartja, hivatkozván »a központi meteorológiai és földmágnességi intézet figyelemre méltó véleményére, mely szerint ezen tervezett hegyi obszervatorium csak akkor fog fontossá válni, a midőn a központi meteorológiai intézet építésének kérdése már eldőlt«. Megvallom, hogy épenséggel kínosan hatott a választmányra ezen fontos ügynek az említett módon való elintézése főleg azért, mert hiszen ép a meteorológiai intézet vezetője karolta fel a legerélyesebben a Hegyfoky-féle indítványt és propagálta a Magy. Tud. Akadémiában is. Igaz, hogy a miniszteri leirat nem utasítja vissza végképen választmányunk kérelmét, de másrészt az is igaz, hogy a Nagyszalóki csúcstra tervezett obszervatorium létesítése és a központi új épület felépítése között a legjobb akarattal sem talállok összefüggést.

Mindezt tekintetbe véve, a választmány elhatározta, hogy ezen ügyben új előterjesztést tesz a földművelésügyi miniszter úrnak, melyben ki fogja mutatni, hogy a Nagyszalóki csúcson építendő meteorológiai obszervatorium ügyében követett eljárása teljesen korrekt és megbízható volt és hogy a hegyi obszervatorium felállítására felhozott indító okokat most is fennállóknak tartja.

Áttérek most Társulatunk belső működésére. Itt első sorban fel kell említenem azon rendkívül érdekes és tanulságos sorozatos előadásokat, a melyeket

Dr. Klug Nándor tudós tagtársunk a lefolyt évben tartott. Ezen előadások szövege »Az érzékszervek élettana« címén 268 lapra terjedő mű alakjában az utolsó estélyen már a hallgatók kezében volt. Bár csak minden előadó követné e tekintetben Klug példáját, mert ez által a sorozatos előadások oktató hatása rendkívüli mértékben fokozódik.

Szakosztályaink is buzgóan működtek. Ülésein az állattani szakosztály 26, a chemia-ásványtani 20, az élettani 21, a növénytani szakosztály pedig 24 előadást tartott.

Kiadványainkat illetőleg kezdem a sort a Közlönnyel. Több oldalról jutott hozzám a panasz, hogy Közlönyünk túlnyomóan súlyt helyez a leíró természetrajzi közleményekre és hogy némileg elhanyagolja főleg a meteorológiai meg a csillagászati irodalmat. Hogy megmutassam, mennyire meg nem okoltak a felhozott panaszok, szemlélt tartottam az 1896-iki folyamán Közlönyünkben meg a Pótfüzetekben megjelent nagyobb cikkek tartalmát illetőleg. Találjon helyet itt e szemlének eredménye. Az 1896-iki Közlönyben megjelent általános érdekű cikk 8; a növénytan köréből 7; mezőgazdasági cikk 6; az állattanból 5; az élettan, orvosi tudomány, anthropológia köréből 8; a meteorológia és csillagászatról 10, megjegyeztetvén, hogy azonkívül »A csillagos ég és jelenségei« címén, valamint a megelőző hónapra vonatkozó meteorológiai táblázatok címén azonkívül minden füzetben legalább is négy lapra terjedő közlemények is foglalnak helyet; az ásvány-földtan köréből 4; a fizika-chemia köréből 8; műszaki cikk pedig 3 jelent meg. Azonkívül a Pótfüzetekben 6 állattani cikk, 5 mezőgazdasági, 1 növénytani, 1 meteorológiai, 2 fizikai, 2 ásvány-földtani, 1 mű-

szaki cikk és 2 életrajz jelent meg. Ezen összeállításból most már könnyen belátni, hogy a legnagyobb számban éppen a meteorológiai és csillagászati közlemények szerepelnek.

A »Magyar Chemiai Folyóirat« is, mint a chemiai szakosztály szaklapja gazdag és tanulságos tartalmával gyarapította éppen e téren oly szegény magyar tudományos irodalmat. Ezen lapnak melléklete alakjában már két becses tankönyv is látott napvilágot, úgymint: »A qualitativ chemiai analysis elemei«, Than Károly-tól és »A quantitativ chemiai analysis elemei«, Lengyel Bélától.

Megjelent az országos kutatások költségén:

Primics György-től, A Csetrás-hegység geológiája;

Kohaut Rezső-től, A Magyarországi szitakötőfélék természetrajza;

Kurländer Ignác-tól, Földmágnességi mérések hazánkban; a mely munkának kiadását a Magy. Tud. Akadémia bírta Társulatunkra.

A Könyvkiadó Vállalat az elmúlt évvel a IX-ik ciklust indította meg, a mely az 1896-, 1897- és 1898-iki évre terjed. Az eddig kiszemelt munkák a következők:

Istvánffi Gyula, A jóféle és mérges gombák könyve, színes képekben;

Keller C. A., A tenger életvilága, képekkel és chromolithografiai színes műmellékletekkel. Közlönyünk folyó évi januáriusi füzetében mutatóvanczikket hoztunk ezen rendkívül érdekes munkából;

Klug Nándor, Az érzékszervek élettana című munkája, melyről már fentebb szólottam;

Schmidt F., A fotografozás kézikönyve;

Thanhoffer Lajos, Előadások az emberi anatómia köréből. Ez utóbbi munka már megjelent és az előfizetők kezeiben van.

A *fauna-katalóguson* kívül, mely sajtó alatt van, kiadásra várnak a következő munkák:

Szádeczky Gyulától »A zempléni szigethegység geológiája«;

Róna Zsigmond-tól »Magyarország légnyomási viszonyai«;

Francé Raoul-tól »A Craspedomonadinák«;

Abafi Aigner Lajos-tól »A lepkészet története hazánkban«;

Daday Jenő, »A természetes hal-táplálék«, melynek kiadásával a M. Kir. Földművelési Miniszterium bízta meg Társulatunkat.

Most tisztelt Közgyűlés beszámoltam Társulatunk életműködéséről; be kell még számolnom a halál áldozatairól. A lefolyt évben meghalt Dr. Margó Tivadar, a budapesti egyetem tudós tanára, Társulatunknak alapító, tiszteleti és választmányi tagja. Több mint 50 éven át volt Margó tagja Társulatunknak és nagy lelkesedéssel hozzájárult Társulatunknak nemcsak szellemi fejlődéséhez, hanem anyagilag is támogatta a nevét viselő pályadíj alapításával. Elvesztettük Hazslinszky Frigyes tiszteleti tagot, a kiváló magyar botanikust, ki a florisztika terén vezérszerepet vitt. Még egy botanikust temettünk, kit a kegyetlen halál lelkes munkálkodás közepette ragadott el, Kanitz Ágost-ot buzgó munkatársunkat. Elvesztettük Jármay Gusztáv-ot, a ki már 1845-ben lépett Társulatunkba s a legnehezebb időkben vitte a pénztárnoki tisztelet; elhunyt Ghyczy Géza, ki gazdasági ügyeinkben tanácsadónk és számos éven át számvizsgálónk volt. Meghalt Klimm Mihály műegyetemi tanár, ki, bár szakmájánál fogva távo-

labb állott Társulatunk működésétől, de nagy kedvelője, tisztelője volt a természettudományoknak. Klimm 28 éven át tagja volt Társulatunknak. Elvesztettük Rózsahegy-i Aladár-t, a fiatal tudóst, ki 1887 óta örökítő és pár évig választmányi tagja volt Társulatunknak. Tudományos kutatásai az egészségterén előkelő helyet biztosítottak neki a tudományban. 1879-ben a magyar kormány megbízásából azon orvosi küldöttségben vett részt, mely Oroszország Asztrakhán kormányzóságában uralkodó pestisjárvány tanulmányozására indult. Ezen utazásról Rózsahegy-i Társulatunkban 1879 május 14-ikén tartott szakülésen rendkívül érdekes előadást tartott, melynek szövege a Közlönyben jelent meg.*

Elhunyt azonkívül a múlt évben 97 tagtársunk. A múlt közgyűlés óta választott 601 új rendes tag s így a veszteségeket leszámítva, a tagok száma most 7817, kik közt 223 alapító tag és 168 hölgy van.

Befejeztem jelentésemet, búcsúznom kell. Távozásom nehezemre esik. Lelkesedéssel, örömmel áldoztam szabad időmet Társulatunk ügyeinek intézésére és nem azért hagyom el helyemet, mert belefáradtam volna a munkába, hanem az kényszerít e lépésre, hogy Társulatunk ügyköre a legörvendetesebb módon mindig terjedemesebbé válik olyannyira, hogy nemcsak szabad időmet, hanem saját tárgyammal való foglalkozásra szánt időmet is fel kellett használnom. Ezt áldozni a lelkiismeretem tiltja. És valóban, már többször, de különösen az utóbbi időkben mind élénkebben felmerült az az eszme, hogy nem volna-e czélszerű a Társulat első titkári teendőit oly férfinúra bízni, ki

* Az asztrakháni pestisről. Term. tud. Közlöny 1879 júliusi füzet, 250. l.

egész idejét és erejét azon eszmék való-
sítására szentelné, a melyek Társulatunk
fejlesztésére, a kitűzött cél elérésére
mértékadó. Meg vagyok győződve,
hogy alapos megfontolás után választ-
mányunk megtalálja a Társulat fejlődé-
sére nézve oly fontos kérdés gyakor-
lati megoldását.

Fogadja e helyen az igen tisztelt
Közgyűlés a távozó munkásnak halás
köszönését azon kitüntető bizalmáért, a
melybe engem részesíteni méltóztatott.

III.

PÉNZTÁRI JELENTÉS.

— Lengyel Istvántól. —

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Ezeréves multunk lélekemelő gondolata,
az országos kiállítás iránti meleg érdeklődés
és lázas munka foglalt el a mult évben
minden jóra való hazafit.

Nem volna hát csoda, ha most szomorú
arccal lépnek a mélyen tisztelt Közgyűlés
elé, hogy gazdasági ügyeink mult évi csöndes
folyásáról tegyek jelentést. Mert hiszen ki
gondolna akkor a tagdíjak beküldésével,
könyvek szerzésével, vagy hátralékok be-
fizetésével, a mikor ki kell állnunk a nagy
világ ítélőszéke elé s ezredéves emlékeink
kiállításának magasztos munkája foglalja el
egész nemzetünk tevékenységét.

És mégis örvendő szívvel kérem a
mélyen t. Közgyűlést, kegyeskedjék pénz-
tári számadásomat végig tekinteni, s meg
fog róla győződni, hogy jó tagtársaink a
nagy arányú másféle mozgalmak közepette
sem tévesztették szem elől társulatunk ügyeit.

Az *alaptőke* ez évben 2181 forint es
7 kr.-ral növekedett. Gyarapításához a követ-
kező tényezők járultak; alapítványt tettek:

Anisits Dániel	100	frt
Ifj. Entz Géza	100	»
Kaufmann Kamilló	100	»
Klug Nándor	100	»
Luczenbacher Jenő	100	»
Pethő Gyula régi 100 frtjához	100	»
Vángel Jenő	100	»
Wittmann Ferencz	100	»

Rajtok kívül *Schilberszky Károly* tagtársunk lelkes hangú alapító levelé-
ben, melyet Közlönyünk tavali évfolyamában

közöltünk, kötelezte magát, hogy évenként öt
darab tíz koronás aranyat ad Társulatunk
pénztárába abból a célból, hogy három
évenként a Társulat folyóirataiban megjelenő
legjobb növényteni czikk »millenniumi díj«
czímen 150 arany koronával jutalmaztassék.
Legyen szabad e helyen is kifejezni köszö-
nünket a meleg érdeklődést tanúsító hazafias
alapítványokért.

Bold. *Kempff István*-né 500 frtos
hagyatéka fejében a kamatokkal együtt 548
frtot kaptunk. Társulatunk pedig a forgó tőké-
ből 1850 frttal, *Montedegó Albert*
Ferencz emlékére pedig 75 frttal járult
az alaptőkéhez. És mindamellett, hogy a
választmány mintegy 510 forintnyi behajtha-
tatlan és reménytelen kötelezvényt rendelt
törülni, alaptőkénk ez évben 116,514 frt
46 kr.-ra emelkedett.

Megemlékezett Társulatunkról *Berecki Máté* elhunyt tagtársunk is; ha-
gyatéka a lebonyolítás stádiumában van, s
minthogy a hagyatékon terhek is vannak,
ma még nem lehet tudnunk, mi fogja illetni
belőle Társulatunkat.

A *forgó tőke* számadását külön össze-
állításban is bemutatom a mélyen t. Köz-
gyűlésnek. Kiténik belőle, hogy a tényleges
bevétel az előirányzottat meghaladja 2028
frt 64 kr.-ral, a kiadás pedig kevesebb az
előirányzottnál 303 frt 22 kr.-ral. Úgy hogy
a maradék leendett az előirányzat szerint
75 frt 91 kr.; a valóságban pedig lett 2407
frt 77 kr.; vagyis 2331 frt 86 kr.-ral több,
mint a mennyi elő volt irányozva. Nem
tagadhatom, hogy az évi díjak igen lomhán
érkeztek be, s még október végén is nagyon
hátra voltunk maradvá más évekhez képest.
Mindamellett egy kis jóakarató figyelmes
őszii utánvételezés harmatként hatott forgó
tőkénk tagdíj rovatára, úgy hogy pusztán
tagsági díjakból is még többet vettünk be
mint tavál, s az előirányzott 22,300 frt he-
lyett 23,084 frt, tehát 784 frttal több be-
vételünk volt. Feltűnő eredményt tanúsít
a kiadványok rovata is, a mely az előirányzott
5700 frt helyett 6916 frt 54 kr.-t, tehát
1216 frttal többet vett be. E szép eredményt
azzal értük el, hogy kiadványaink terjesztése
körüli ez évben nagyobb mozgalmat indí-
tottunk meg, a mely bizonyára későbbi évek-
ben is meg fogja teremni gyümölcsét.

A kiadások rovatában az előirányzat
határán alul igyekeztünk maradni, s ha
egyik-másik tételnél mégis valamivel többet
adtunk ki, ezt mindig meg is okoltuk a

választmány előtt, s másrészt a mit egyik tételnél elvesztettünk, megtakarítottuk a másiknál. A rendkívüliek 2160 frt 94 kr.-nyi összegében benne van a kiállításra megszavazott 2000 frtnak a második fele is; — az első felét az 1895 évi budgetünk fedezte.

Évközben látván a mind inkább felszaporodó terheket, aggodalom fogott el, s nem mertem reményleni, hogy a 36,936 frt 78 kr. kiadást 39,344 frt 55 kr. bevétel fogja fedezni, s hogy 2407 frt 77 kr. maradvékkal fogunk kedveskedni a mélyen tisztelt Közgyűlésnek.

Az országos segély számláján a tavalyi deficitet és az évközben fölmerült kiadásokat részben fedezvén, 7 forint 5 krajczár maradék van. Ez sem maradék, mert még nyomdai számlák terhelik e rovatunkat, a mellett, hogy több munka várakozik kiadásra. Ott van a fauna-katalógus, mely maga nagyobb összeget fog fölemésztetni, ott vannak Szádeczky, Róna, Abafi, Francé munkái, a melyek kiadásra el vannak fogadva. A M. Tud. Akadémia ez évben azzal tisztelte meg Társulatunkat, hogy Kurländer Ignác »Földmágnassági mérések« című dolgozatának kiadását reá bizza, s a kiadás költségeit fedezte. Ez összeg a magánsegély rovatában van elszámolva. Ezt a rovatot szaporította a Tátra-observatórium számára a Tátrafüredi előadásból befolyt 38 forint adomány is, úgy hogy e czímen most a Hegyfoky-féle 500 frt adománnyal együtt 538 frt van Társulatunknál.

A Könyvkiadó Vállalat nyolczadik ciklusát szerettük volna lezárni. Minthogy azonban e ciklus könyvilletményei, miként tavaly kifejtettem, tetemes összegbe kerültek, s másrészt Roiti nagy munkájából külön eladásra 1000 példányt készítettünk, és mint-hogy e példányok értékesítését nem lehetett eddig befejeznünk: a ciklus bevétele sem fedezi még a kiadásokat, s még mintegy 1500 frtnyi nyomdai számla vár tölésztésre. Ennek fedezésére közel 3000 frt értékű könyv várakozik eladásra.

A kilencedik ciklusról, melyet ez évben indítottunk meg, ma még nem szólhatunk. Annit meg kell jegyezmem, hogy a jövő évi könyvilletményi gazdag színes mellékleteit ki kellett már mostan fizetnünk, a minek kapcsán e számlánk 1575 frt 61 kr. hiánnyal záródott azért is, mert a folyó évi díjak nagy részének beérkezése átmegegy a következő esztendőre.

A *Chemiai Folyóirat* bevételei és kiadásai számadásomban szintén részletezve vannak. Készpénzmaradék 686 frt 13 krt tesz, de ebből fedezni kell még a lefolyt évfolyam mellékletének tiszteletdíját, valamint a 11. és 12. szám nyomdai költségeit.

A pénztári számadás végeredménye az, hogy az évi bevétel 193,518 frt 99 kr. volt, a maradékok összege pedig, a mely az év végén rendelkezésre állott, 129,168 frt 27 krajczárt tett.

Az elmúlt év sok kellemes emléket is hagyott maga után. A kiállításon nyert díszoklevélen kívül több megtiszteltetés is érte Társulatunkat. Én úgy látom, hogy midőn hazánk első tudományos testülete, a Magy. Tud. Akadémia azt mondja Társulatunknak: add ki a megbízásomból készült és honorált Kurländer-féle művet a földmágnassági mérésekről oly módon, mint a hogy egykoron Schenzl művét kiadtad, a költségeket fedezem, — midőn a Földmívelési Miniszterium reánk bizza a megbízásából készült Daday-féle nagyobb szabású munka kiadását; midőn ugyanaz a miniszterium felkéri Társulatunkat, hogy vállalja el a megbízásából készülő illusztrált munkának, a hasznos és káros madarokról szóló műnek hazánkban terjesztését oly módon, mint a hogy a Társulat saját kiadványaival teszi: ez a bizodalomnak oly mértéke, a mely Társulatunkra egyrészt megtisztelő, másrészt annak bizonyosága, hogy Társulatunk munkálkodásának útja, módja tekintélyes és helyesnek van elismerve.

Kétségtelen, melyen t. Közgyűlés, hogy a fennt mondott és számadásomban levő számok önmaguktól beszélnek, de mégis a végeredmény igazi értéke abban keresendő, hogy Társulatunk az ő munkálkodásával mennyire tudott hazánk minden részébe, népünk minden rétegébe beférközni. Ennek földterítését czélozta tavaly amaz összeállításon, melyet a Könyvkiadó Vállalat aláíróról polgári állásuk, foglalkozásuk szerint e helyen előadtam. Mostan, ezer éves életünk határán, bizonyára érdekes tudnunk, miként oszlik meg Társulatunk tagjainak száma megyék szerinti, hová férközött be folyóiratunk édes hazánk területén, s talán nem is csaldom, ha azt állítom, hogy ebből egyes megyéinknek a természettudományok iránt való érdeklődésére következtethetünk.

Hogy e tekintetben a sötét és világos helyeket láthassuk, összeállítottam, hogy melyik megyében hány tagtársunk van, illetőleg, hogy egy-egy megyébe a Termész-

tudományi Közlönynek hány példánya jár 1896. év végén. Hátha ezer év múlva szükség lesz e számokra!

De minthogy e számok csak subjective, t. i. Társulatunkra nézve adják a tagok elterjedését, azért hogy megtudjuk objective is, t. i. a megyék lakosságának számához mért összeget, kiszámítám, hogy valamely megyében hány lakosra jut egy példány a mi folyóiratunkból. Az eredmény im ez: Legelső helyen áll Budapest, a hova 1562 példány jár s így 315 lakosra esik egy, azután következik Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun-megye Budapesttel együtt, a hova 1924 példány jár, tehát 636 lakosra esik egy példány. A többi megyék ilyen sorrendben következnek:

Megye	Tagok száma	Hány lakosra jut egy példány
Hajdu	192	994
Hont	107	1168
Győr	97	1193
Komárom	129	1236
Esztergom	61	1284
Moson	64	1328
Zólyom	80	1405
Fejér	156	1426
Abauj-Torna	123	1462
Veszprém	144	1495
Csongrád	173	1510
Gömör	115	1520
Kolos	147	1532
Szepes	95	1718
Nógrád	124	1729
Békés	145	1782
Arad	192	1789
Bars	80	1911
Jász-N.-Kun-Szolnok	161	1978
Somogy	161	2030
Borsod	106	2045
Csanád	63	2072
Zemplén	140	2137
Bihar	234	2208
Baranya	145	2222
Zala	178	2273
Alsó-Fehér	84	2298
Brassó	37	2345
Tolna	107	2356
Ung	54	2504
Sopron	101	2596
Szabolcs	94	2605
Heves	80	2656
Bács-Bodrog	265	2703
Szatmár	114	2840
Vas	135	2891
Turóc	17	2939

Megye	Tagok száma	Hány lakosra jut egy példány
Pozsony	106	3126
Udvarhely	35	3146
Liptó	24	3202
Ugocsa	23	3280
Háromszék	39	3333
Máramaros	77	3484
Csik	31	3681
Temes	118	3703
Sáros	45	3733
Maros-Torda	41	4338
Torontál	115	5110
Nyitra	76	5219
Szolnok-Doboka	40	5438
Hunyad	48	5581
Bereg	32	5608
Kis-Küküllő	17	5943
Besztercze-Naszód	17	6161
Trencsén	41	6311
Krassó-Szörény	64	6369
Szeben	21	7082
Szilágy	24	7695
Fogarás	11	8019
Torda-Aranyos	18	8364
Árva	9	9424
Nagy-Küküllő	13	10408
Hazánkon kívül	133.	

Ebből látjuk, hogy nincs édes hazánknak egyetlen egy szöglete sem, hová Társulatunk az ő folyóiratával be ne világítana. A lakosság számához képest legtöbb társulati tagot számláló megyék hazánk szívében Pestmegye körül vannak, s úgy gyűrűznek tova a határszélek felé. E hullámgyűrű a legerősebb és legmesszebb terjedő délnyugot és észak felé, — de le délre és az erdélyi részek szélén, különösen annak több nemzetiség lakta vidékén a hullám nagyon csekély. Huszonkét évvel ezelőtt szintén csináltam egy ilyen kimutatást. Minő különbség a kettő között! Akkor még sok megyében csak egy-két tagtársunk vala, s voltak megyék, a melyekben 200,000, 100,000 lakosra jutott egy példány a Természettudományi Közlönyből. Ma már csak Nagy-Küküllő az, a hol tízezer lakos számára jár egy-egy példány! ma már 20 megye van, melyben 1000—2000 lakosra jut egy Közlöny, 18 van olyan, melyben 2000—3000, 9 van, melyben 3000—4000, 7 olyan, melyben 5000—6000, stb, s csak egy van, a melyben 10,000 lakosra jut egy példány. Ez mutatja Társulatunknak hatalmas terjeszkedését az utóbbi években.

A megyei székvárosok között Budapest

után mindjárt Debreczen következnek 144 tagjával, azután jönnek

Kolozsvár	121	Szatmár	32
Nagyvárad	97	Torda	30
Arad	80	Eger	29
Szeged	80	Brassó	27
Pécs	73	Sz.-Udvarhely	27
Győr	71	Moson	26
Szabadka	69	Igló	25
Miskolcz	53	Kaposvár	25
Ipolyság	52	S.-A.-Ujhely	24
Pozsony	51	Eperjes	23
Székesfehérvár	50	A.-Marót	19
Szolnok	49	Fiume	19
Losoncz	46	Makó	19
Szombathely	46	S.-Szt.-György	19
Temesvár	45	Beregszász	18
Kassa	44	Nagybecskerek	18
Gyula	43	Zágráb	18
Komárom	43	Csikszereda	17
Nyiregyháza	42	Deés	16
Veszprém	42	Rimaszombat	16
Sopron	41	Rózsashegy	15
Esztergom	38	Tolna	15
Ungvár	38	Nagyszeben	14
Zombor	36	Trencsén	14
Besztercebánya	35	Lugos	13
M.-Sziget	35	B.-Hunyad	12
Z.-Egerszeg	35	Torda	10
Gyulafehérvár	32	Zilah	10

A megyei székvárosokon kívül más nagyobb városok is tekintélyes számú tagot számlálnak, ilyen a többek közt Hódmezővásárhely, Szentes, Sárospatak stb.

És ne mondja azt nekem senki, hogy folyóiratunkat nem olvassák. Próbára tettük a múlt júniusban tagtársainkat, a mikor a rajzok s egyéb akadályok miatt füzetünk elkészült a hónap végéig. Naponként ötvenével, százával jöttek a reklamációk; a mi bizonyára nem az érdeklődés hiányáról tanuskodik. Egyik tagtársunk e napokban így ír nekem: »Igaz hálával fogadtam jószágát, hogy engemet tagnak ajánlani szíves volt a nagyérdemű Társulatba. Nagyon későn ismerem meg a Természettudományi Közlönyt; a mit fájjalni fogok, a míg élek. A küldeményeket tessék bérmentetlenül küldeni, kifizetem, mert a Természettudományi Társulat minden fillérrel az igaznak terjesztését eszközöli.«

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Ilyenekből, s egy negyed század alatt szerzett tapasztalatomból mondhatom, hogy az ébren tartott érdeklődésből a szeretetnek bizonyos mértéke fejlődik ki, a mely tagtársainkat Társulatunkhoz csatolja, elannyira, hogy még a kilépő tagok is érzékeny levélben bucsúznak tőlünk. Ha ez az érdeklődés és szeretet megmarad, akkor nemzeti létünk második ezredévének végén az én akkori utódom bizonyára még örvedetesebb statisztikával fogja megvilágítani pénztári számadását, mert a szeretet tartja fenn a világot. Őszintén kívánom, hogy tagtársaink igaz szeretete őrizze és ápolja Társulatunk életét a ránk következő évezredben is!

PÉNZTÁRI KIMUTATÁSOK.

A chemiai alap részére tett alapítványok

1896-ik évi december 31-ikén.

	frt	kr.		frt	kr.
FÖLDVÁRY VILMOS chemikus é...	100	—	TELBISZ JÁNOS törvzs. chemikus k.	100	—
ILOSVAY LAJOS m. e. tanár ...	100	—	THAN KÁROLY főrendi tag, e. tnr. é.	1000	—
JÁRMAY GYULA gyógyszerész ...	100	—	WARTHA VINCZE m. e. tanár é...	100	—
CSÁVÁSSY KISS KÁROLY gyógyszer.	100	—			
KISS KÁROLY igazgató tanár ...	100	—	Összesen: Pénzben	600	—
NEUMANN ZSIGMOND chemikus...	100	—	Értékpapírban	1300	—
ROMBAUER EMIL igazgató tanár...	100	—	Kötelezvényen ..	100	—
SCHENEK ISTVÁN ny. tanár é. ...	100	—			
				2000	—

A K. M. Természettudományi Társulat pénztárának állása 1896 végén.

Bevétel.	frt	kr.	Kiadás.	frt	kr.
Maradékok összege 1895-ről ...	12682	512	<i>Alaptőke kiadásai:</i>		
<i>Alaptőke bevételei:</i>			Értékpapírok vásárlására ...	1206	93
Kisorsolt értékpapírokért ...	1000	—	Kihúzott papírok, é... ..	1000	—
Örökítő s pártoló díjakból ...	700	—	Törlesztett kötvények ...	625	—
Kiváltott kötelezvényekért ...	673	—	Törült kötvények... ..	510	—
Forgó tőke évi bevételéből 5 0/0	1850	—	<i>Forgó tőke kiadásai:</i>		
Vett és befolyt papírok név- értéke, é.	1300	—	Természettudományi Közölnyre .	12212	21
<i>Forgó tőke bevételei:</i>			Előadás, Pótfüzet	4113	43
Oklevéldíjak	1098	—	Könyvtárra	2499	92
Helybeli tagdíjak	6394	—	Oklevelekre	345	—
Vidéki tagdíjak	16690	40	Kis nyomtatványokra	808	22
Kiadványok, Pótfüzetek	6916	54	Iroda	337	—
Vegyeesek, postapénzek	492	51	Házbér	2840	—
Kamatok, szelvények	4937	19	Bútor, eszköz... ..	160	04
<i>Országos kutatások bevételei:</i>			Fűtés, világítás	317	23
Állami segély 1896-ban	4000	—	Pósta, vegyes... ..	1096	32
Magánsegélyből	1346	61	Tiszti díjazás	6614	47
<i>Könyvkiadó - Vállalat bevételei:</i>			Szolgafizetés	1407	—
Lefolyt ciklusban bevételből ...	9242	86	Rendkívüli, kiállítás, pályadíj ...	2260	94
Kilenczedik ciklusban:			Alapítványul iratott	1925	—
Évdíjakból... ..	3906	—	<i>Országos kutatások kiadásai:</i>		
Akadémia segélye	2000	—	Állami segélyből:		
Kötésdíjakból	775	—	Mult évi deficit fedezésére ...	717	73
<i>Chemiai Folyóirat bevételei:</i>			Kutatás, írói díjak	605	—
Kötelezvények kiváltásából... ..	100	—	Rajzok, műlapok	260	—
Előfizetések, kamatokból	3271	76	Nyomatás, bekötés	610	22
			Berichték díja... ..	300	—
			Ornithológiai központ díja ...	500	—
			Chemiai Folyóiratra	1000	—
			Magánsegélyből Kurländer műve kiadására	590	88
			<i>Könyvkiadó Vállalat kiadásai:</i>		
			Lefolyt ciklusban:		
			Nyomatás, kötés, kezelés ...	7466	80
			Kilenczedik ciklusban:		
			Írói díjak	1388	30
			Rajzok, műlapok	3494	29
			Kis nyomtatvány, pósta stb....	618	77
			Kezelési tiszti díj... ..	585	85
			Szolgafizetés... ..	781	—
			Kötésdíjak... ..	1388	40
			<i>Chemiai Folyóirat kiadásai:</i>		
			Írói szerkesztői díjak	1673	60
			Rajzok, metszetek	45	05
			Körlevelek exp., vegyes	127	80
			A lap nyomtatása	1641	15
			Kezelési tiszti díj	177	17
			Kiváltott kötvény, é.	100	—
			Összes kiadás	64350	72
			<i>Maradékok összege 1897-re ...</i>	129168	27
				193518	99

Bevétel.		Kiadás.	
	frt kr.		frt kr.
A maradékok így oszlanak meg a számlákon :		A maradékok ekkép vannak elhelyezve :	
Alaptőke <i>p. é. k.</i>	116514·46	Földhitelintézetnél <i>p. é.</i>	106565·65
Forgó tőke maradéka	2407·77	Takarékpénztárban	19000·70
Országos segély pénze	7·05	Kötelezvényeken	1715·—
Magánsegély, tőzegügy	1617·08	Társulati pénztárban	1886·92
Könyvkiadó-Vállalaté	1535·08		
Chemiai Folyóiraté <i>p. é. k.</i>	2086·13		
Trefort-émlék-alap	5000·70		
	<u>129168·27</u>		<u>129168·27</u>

Budapest, 1896 deczember 31-ikén.

LENGYEL ISTVÁN,
pénztárnok.A választmány részéről kiküldött szám-
és pénztárvizsgáló bizottság:DR. FRÖHLICH IZIDOR, s. k.
DR. STAUB MÓRICZ, s. k.A közgyűlés részéről kiküldött szám-
és pénztárvizsgáló bizottság:KINDERMANN JÓZSEF, s. k.
DR. LAKITS FERENCZ, s. k.
WACHSMANN FERENCZ, s. k.

A KIR. MAGYAR

TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

RÉSZÉRE TETT ALAPÍTVÁNYOK

1896-ik ÉVI DECEMBER 31-ik én.

	frt kr.		frt kr.
ALPÁR IGNÁCZ, 1885 (1884)* ...	100·—	BUGÁT gyűjtése SCHUSTER JÁNOS nevére, 1847.	2566·02
† GRÓF ANDRÁSSY GYÖRGY, 1846	104·—	† BUKOVINSZKY JÓZSEF 1887 ...	245·52
ANISITS DÁNIEL ASUNCION, 1896	100·—	† BULLA THEOFIL, 1867	60·—
† ANTAL GÉZA, 1882 (1871) ...	100·—	CHERNEL ISTVÁN, 1892 (1878) ...	60·—
BALLA PÁL, 1883 (1879)	60·—	† CSÁSZÁR KÁROLY, 1875 (1865)	100·—
† BALOGH KÁLMÁN, 1874 (1860)	200·—	† CSAUSZ MÁRTON, 1857.	180·—
BARONYI testvérek, 1880. é. ...	100·—	† CSENGERY ANTAL, 1873 (1853) é.	100·—
BATIZFALVY SÁMUEL, 1885 (1855)	100·—	CSOPEY LÁSZLÓ, 1891 (1875) ...	100·—
GRÓF BATTHYÁNY GÉZÁNÉ, 1879	60·—	† CZAPKAI JÓZSEF, 1869	200·—
† GRÓF BATTHYÁNY LAJOSNÉ, 1879	60·—	† CZINDERY LÁSZLÓ, 1846	105·—
† BÉKÉSI GYULA, 1873 (1871) ...	60·—	† CZÓGLER AJAJOS, 1882 (1879)	60·—
† BENE FERENCZ, 1858	210·—	DADAY JENŐ, 1889 (1875) (k. 50)	100·—
† BENE RUDOLF, 1874 (1847) é.	100·—	DÁVID VILMOS, 1882 (1871) ...	100·—
» hagyatéka 1890	900·—	DOLLINGER GYULA, 1887 (1883) é.	100·—
† BENEDEK JÓZSEF (hagyaték) 1867	79·22	DOMANICZKY ISTVÁN, 1873 (1869) é.	105·—
BLATHY EDE, 1874 (1872)	60·—	† EGRESY REZSŐ, 1872 (1861) é.	525·—
BRÁZAY KÁLMÁN, 1885 (1880) ...	100·—	ENTZ GÉZA, 1892 (1868)	100·—
BUDAPESTI REF. FŐGIMNÁZIUMI IFJUSÁG ÖNK. TÁRS., 1883—90	200·—	IFJ. ENTZ GÉZA, 1896	100·—
† BUGÁT PÁL (pályadíjakra) 1864 (1841)	2000·—	BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND, 1874 (1869)	200·—
		GRÓF ERDŐDY GYÖRGY, 1890 ...	200·—
		ERNUSZT KELEMEN, 1887	60·—
		ESZTERHÁZY-HERCZEGIKÖNYVTÁR Kismartonban, 1882	60·—
		FARKAS ÖDÖN 1894 (1881)	60·—
		GRÓF FESTETICS PÁL, 1875	200·—

* A zárójelben levő évszám a rendes
taggá való megválasztás idejét, az *é. és k.* betű
pedig azt jelenti, hogy az alapítvány *érték-*
papírban tétetett, vagy *kötelezvényen* van.

	frt kr.		frt kr.
FODOR JÓZSEF, 1880 (1869) ..	200.—	GR. KORNISS EMIL 1875 (1870) é.	105.—
FORSTER GYULA, 1890 (1881) ...	100.—	† KOSSUTH LAJOS, 1876 é.	105.—
† FRIVALDSZKY JÁNOS, 1892 (1852)	200.—	KOSUTÁNY TAMÁS, 1880 (1872) ..	60.—
FRÖHLICH IZIDOR, 1891 (1876) ...	200.—	† KOVÁCS ISTVÁN 1869	60.—
† GECZŐ GEDEON, 1892 (1873) ...	569/40	† KRIESCH JÁNOS, 1875 (1863) ...	100.—
GELLÉRI SZABÓ JÁNOS, 1893		† KUBINYI ÁGOSTON, 1866	500.—
(1878) é.	100.—	KUSSINSZKY ARNOLD, 1872 (1864)	60.—
GERANDO ATTILA, 1880 (1873) ..	60.—	LAKITS FERENCZ, 1891 k.	100.—
GOLDBERGER LAJOS, 1893	100.—	LÁNYI GYULA, 1890	200.—
GRITTNER ALBERT 1894 (1884) ..	200.—	LÁNYI LÁSZLÓ, 1891 (1877) ..	60.—
GSCSWINDT MIHÁLY, 1868	100.—	LECHNER LAJOS, 1876 (1864) ...	100.—
† GUBICZ ANDRÁSNE, 1875	100.—	LENDL ADOLF, 1890 (1886) é.	100.—
GULÁCSY BÉLA, 1889 é.	100.—	LENGYEL BÉLA 1887 (1866) ..	200.—
GYÖMÖREI VINCZE, 1875 (1869) é.	100.—	LENGYEL ISTVÁN, 1892 (1872) ..	100.—
GYULAI PÁL, 1888 (1857)	100.—	† LEUTNER KÁROLY, 1873 (1868) é.	105.—
† GRÓF HADIK BÉLÁNÉ, 1876 ...	200.—	LICHTENBERG KORNÉL, 1891 ...	100.—
† HÁM JÁNOS, 1847	210.—	† BR. LOPRESTI ÁRP. 1870 (1868)	60.—
† HAMALIÁR KÁROLY, 1873 (1867)	60.—	LUCZENBACHER JENŐ, 1896 (1873)	100.—
† HAMMERSCHMIDT FERENCZ, 1846	105.—	ID. LUCZENBACHER PÁL, 1888 ...	200.—
HANUSZ ISTVÁN, 1878 (1869) ...	60.—	MÁGÓCSY-DIETZ SÁNDOR, 1892	
† HARTL ALAJOS, 1884 (1860) ...	100.—	(1875)	100.—
† HAYNAL LAJOS, 1864 é.	525.—	† MARGÓ TIVADAR, 1873 (1845)	200.—
HAZAI ELSŐ TAKARÉPKÉPZŐTÁR		— pályadíjra 1892/5-ik évben ...	1000.—
1871/73 és 1881/82	700.—	MÉSZÁROS KÁROLY, 1883 (1869)	100.—
† HETÉNYI MIHÁLY, 1876 (1871)	500.—	MICSKEY IMRE, 1877 é.	100.—
HOHENAUER IGNÁ CZ, 1877 (1868)	100.—	MICSKEY-SOÓS ANNA, 1877 é.	100.—
HOPP FERENCZ, 1892	100.—	MIHÁLKOVITS GÉZA, 1880 (1869) é.	100.—
HÓGYES ENDRE, 1877/92 (1871) ..	200.—	† MIKLOVICS GYÖRGY 1878 (1868)	100.—
† HUNFALVY JÁNOS, 1880 (1856) ...	100.—	† MIKÓ JÁNOS, 1883 (1868) ..	60.—
ILOSVAJ LAJOS, 1885 (1872) é. ...	100.—	MÜLLER KÁLMÁN, 1882 (1879) ...	100.—
† IPOLYI ARNOLD, 1873 (1868) ..	60.—	† GRÓF NÁDASDY FERENCZ, 1846	104.—
JAGICZA LAJOS, 1874 (1869) ...	100.—	NÁDOSY KÁLMÁN 1887	60.—
† JEDIK ÁNYOS, 1873 (1841) ...	100.—	† NAGEL EMIL, 1892 (1883) ...	100.—
JENDRÁSSIK ERNŐ 1894 (1891) ...	100.—	NAGY SÁNDOR, 1889	100.—
JEZSOVICS KÁROLY, 1874 (1870)	60.—	NEY BÉLA, 1873 (1871) ...	95.—
† JUHÁSZ NORBERT, 1884 (1868)	100.—	† NIKL MIHÁLY, 1881 (1874) ...	100.—
JURÁNYI LAJOS, 1892 (1862) ...	200.—	† ÓNODY BERTALAN, 1878 (1873) é.	210.—
KÁLLAY BÉNI, 1873 (1859) ...	100.—	† OPITZKY JÁNOS, 1886 k.	1000.—
KANITZ ARISZTIDES, 1895	60.—	ORBAY ANTAL, 1873 (1857) ..	48.—
† KARLOVSZKY ZSIG. 1873 (1857) é.	100.—	ORSZ. NŐKÉPZŐ-EGYLET LEÁNY-	
† GRÓF KÁROLYI GYULA, 1890 ..	200.—	TANODÁJÁNAK ÖNK.-KÖRE 1886	100.—
KAUFMANN KAMILLÓ, 1896 (1872)	100.—	PACHER I. DONÁT 1887 (1878) ..	60.—
KEMPELEN IMRE, 1889 (1872) ...	200.—	PALCZER ERNŐ, 1874 (1869) ...	67/50
† KEMPF ISTVÁNNÉ, 1895	548.—	PAPP RAGÁNY JÁNOS, 1883 (1871)	51.—
KERESK. IFJAK EGYESÜL. 1873 é.	100.—	PASZLA VSZKY JÓZSEF, 1891 (1870)	100.—
KÉTLI KÁROLY, 1881 (1862) ...	100.—	† PERÉMI GÁBOR, 1881 (1875) ...	70/05
KLÉH ISTVÁN, 1891	200.—	PETHŐ GYULA, 1876/96 (1869) é.	200.—
KLEIN GYULA, 1883 (1870) é.	100.—	PETROVITS ISTVÁN 1894 (1885) ...	100.—
KLUG NÁNDOR, 1896 (1872) ...	100.—	BR. PODMANICZKY FRIGYES, 1873	
† KOLLER FERENCZ, 1873 (1869)	48.—	(1859) é.	100.—
KONKOLY MIKLÓS, 1874 (1869) ..	105.—	BÁRÓ PODMANICZKY GÉZA, 1889	
† KOPÁCSI JÓZSEF, 1846	60.—	(1886)	100.—
KORÁNYI FRIGYES, 1880 (1865) é.	100.—	† POLLÁK HENRIK 1894 (1869) ..	200.—
KORÁNYI SÁNDOR, 1895 (1892) ...	100.—	† PRÁGAY KÁROLY, 1893 (1869)	200.—
† KORIZMICS LÁSZLÓ, 1860 (1857)	100.—	PREYSZ KORNÉL, 1891 (1890) ...	60.—

	frt kr.		frt kr.
PULSZKY FERENCZ, 1876 (1872)...	100.—	THAN KÁROLY, 1874 (1859) é....	200.—
† PYRKER LÁSZLÓ, 1846.	315.—	† THAN SÁNDOR, 1890 (1862) é.	500.—
RÁBA MIKLÓS, 1873 (1871)....	60.—	THANHOFFER LAJOS, 1877/95 (1868)	200.—
RÁTH ARNOLD, 1893 (1874) é. ...	200.—	† TOMORY ANASZTÁZ, 1858....	105.—
RÁTZ LÁSZLÓ, 1891 (1883)....	200.—	KÖNYVES TÓTH MIHÁLY, 1889	
RÉCZEY IMRE, 1883 é.	100.—	(1884) é.....	100.—
REINER ZSIGMOND 1886, 1888...	100.—	UNGVÁRY VILMOS, 1882 (1869)..	60.—
† RICHTER ALAJOS, 1846	210.—	VADONA JÁNOS, 1889 (1872) ...	100.—
† BR. RITTERSTEIN ÁGOST, 1846	105.—	VÁLYA MIKLÓS, 1883 (1876) é. ...	100.—
† ROCHOS ISTVÁN, 1846 (1841)..	105.—	VÁNGEL JENŐ, 1896 (1883)....	100.—
ROMBAUER EMIL, 1893 (1877) ...	60.—	VARGA ZSIGMOND, 1885 (1868) ...	200.—
ROMBAUER TIVADAR, 1893 (1877)	60.—	VÁSÁRHELYI IMRE, 1878 (1862) é.	100.—
† RÓTH SAMU, 1888 (1873)....	60.—	† VIDÉKY FERENCZ, 1883 (1870)	100.—
† RÓZSAHEGYI ALADÁR, 1887		VIRÁGH ELEK, 1877 (1868)....	60.—
(1874)	60.—	† WAGNER JÁNOS, 1873 és 1886	
SÁSKA MIHÁLY, 1874 (1869)....	100.—	(1870) készpénz és értékpapír..	205.—
SCHAFARZIK FERENCZ, 1888 (1877)		† WAGNER PÁL, 1882 é.	100.—
é.....	100.—	WARTHA VINCZE, 1876 (1868) é.	100.—
SCHULEK VILMOS, 1880 (1875)....	100.—	GRÓF WENCKHEIM FRIGYES, 1888	100.—
SCHULLER ALAJOS, 1879 (1868) é.	105.—	WITTMANN FERENCZ, 1896 (1881)	100.—
SCHUSCHNY HENRIK, 1893 (1878)	100.—	† YBL MIKLÓS, 1873....	100.—
SCHVARCZ GYULA, 1864 k.	300.—	ZIMÁNYI KÁROLY 1895 (1883)....	100.—
SCHVARTZ OTTÓ, 1884 (1871) ...	60.—	GRÓF ZSELENSKY RÓBERT, 1890	
† SCITOVSKY JÁNOS, 1864	500.—	(1872)	100.—
SEMSEY ANDOR, 1874.	100.—	ZSIGMONDY GÉZA, 1886 é.	100.—
† SERLY KÁROLY 1895 (1871) k.	25.—	† ZSIVORA GYÖRGY, 1874	100.—
SERLY SÁNDOR, 1885 (1872) ...	60.—	A K. M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI	
† SIMON ELEK, 1869 é.	105.—	TÁRSULAT saját alapítványai :	
† BÁRÓ SINA SIMON, 1856	525.—	a) A »Népszerű előadások« jö-	
† SIPOS PÁL, 1881 (1869) ...	60.—	vedelme 1866-ban	300.—
† SOMOGYI KÁROLY, a Szegedi		b) A Bugát-Schuster alapítvány	
Somogyi-könyvtár nevére 1878	200.—	kamatai (1868—73)	1417'75
† SOMOGYI RUDOLF, 1873 (1860) é.	100.—	c) A Könyvkiadó Vállalat jö-	
SOMSSICH ANDOR, 1891	100.—	vedelme (1872—1896)	12405'95
† SOMSSICH PÁL, 1884	100.—	d) Kátai Gábor volt titkár em-	
F. SÖRÖS LUIZA, 1884 (1876) é. k.	200.—	lékére 1878	200.—
STAUB MÓRICZ, 1892 (1865) ...	100.—	e) MONTEDEGÓI ALBERT FE-	
† SZABÓ JÓZSEF, 1877 (1848) é.	105.—	RENCZ emlékére.....	100.—
† SZANDTNER HENRIK, 1873 (1870)	60.—	f) Tőkésítés az 1878—1896-ik	
† SZANISZLÓ FERENCZ, 1845....	52'50	évi pénztári maradékból. ...	54103'35
GRÓF SZÉCHENYI BÉLA, 1889 ...	200.—		
† DR. SZELÉNYI LAJOS, 1873 (1869)	100.—		
† SZENTANDRÁSSY LAJOS, 1877..	60.—		
† SZIGLI GÁBOR, 1846	105.—		
SZILY KÁLMÁN, 1873/92 (1860) é.	410.—		
SZILY LÁSZLÓ, 1884....	60.—		
SZLÁVY JÓZSEF, 1889	100.—		
SZOLNOKI ÁLL. GIMN., 1892	100.—		
† SZÓNYI PÁL, 1878 (1846)....	200.—		
SZUPER LAJOS, 1891 (1862)....	60.—		
† SZÜTS ISTVÁN, 1875 (1869) ...	60.—		
† TAKÁCS JÁNOS, 1880 (1846)....	100.—		
M. K. TENGHERÉSZETI HATÓSÁG			
Fiumében 1875....	100.—		

A készpénzben befolyt alapítványokból esetről esetre értékpapírokat vásároltunk, valamint az időközben kihúzott értékpapírok beváltási árát is megint értékpapírokba fektettük. És így az alapítványok a mai napon következőleg vannak elhelyezve :

Készpénz :

a) A Társulat számláján ...	9633'81
b) Földhitelintézetnél ...	15'65
Értékpapír a Földhitelintézetnél	105250.—
Kötelezvény	1615.—
Összesen	<u>116514'46</u>

IV.
KÖNYVTÁRNOKI JELENTÉS.

— Ráth Arnoldtól. —

Tisztelt Közgyűlés!

A könyvtár állapotáról és múlt évi forgalmáról a következőket jelenthetem:

A múlt évben 220 új mű került a könyvtárba 236 kötetben. Ezekkel a 17 szakosztályba sorozott művek száma 9780-ra emelkedett. Az új művek közt van:

német...	110	tavaly volt	88,
magyar.	68	»	» 43,
francia.	14	»	» 9,
angol	27	»	» 6,
latin	1	»	» —.

A szakokba osztott művek száma 1896-ik év végén ez:

Anthropológia	...	352,	gyarapodás	7
Philosophia és tudománytörténelem	...	982,	»	20
Chemia	...	488,	»	14
Csillagászat és meteorológia	...	449,	»	12
Geographia, útleírások	...	737,	»	22
Gazdaságtan	...	418,	»	16
Zoológia	...	605,	»	17
Botanika	...	490,	»	12
Mineralógia és geológia	...	453,	»	14
Orvosi tudományok	...	1697,	»	16
Physiológia, anatómia	...	350,	»	9
Physika	...	869,	»	26
Encyclopaediák	...	218,	»	4
Folyóiratok	...	319,	»	7
Társulatok kiadványai	...	329,	»	4
Vegyesek	...	505,	»	18
Hungarica	...	522,	»	—

Ezekon kívül könyvtárunk a folytatásokban és időszakonként megjelenő munkák révén, továbbá a folyóiratok és a velünk csereviszonyban álló tudományos társulatoktól és intézetektől küldött munkák útján is szaporodott. Megkísérlettem a létszámnak ezt a különben nehezen ellenőrizhető gyarapodását lehetőleg pontosan feljegyezni. Az ilyenformán kapott számok im ezek:

	Folytatások folyóiratok	Cserések
Magyar	71	8 kötet,
német	84	54 »
angol	3	63 »
francia	30	15 »
olasz	—	21 »
lengyel	—	3 »
spanyol	—	5 »
latin	1	— »
	188	169 kötet,

összesen 357 kötet. Ezek a számok nem tartanak ugyan számot matematikai pontosságra, mindamellett merem állítani, hogy pontosabbak és inkább megbízhatók mint az eddig más úton kapott számok. Ha már most ezekhez az elébb kimutatott 236 kötetet hozzászámítjuk, a könyvtár múlt évi gyarapodása összesen 593 kötet. Ezt a számot a tavaly kimutatott 19,558-hoz hozzáadva, könyvtárunk jelenleg 20,151 kötetből áll.

Folyóiratokból 113 állott tagtársaink rendelkezésére: 61 magyar, 40 német, 8 francia és 4 angol.

Csereviszonyban 207, nagyobbbrészt külföldi tudományos társulattal és intézettel állunk. Ezek között 5 újat van szerencsém bejelenteni, még pedig: 1. a »Station Centrale Meteorologique de Bulgarie« — Sophiában; 2. a »Naturwissenschaftlicher Verein in Troppau«, — Troppauban; 3. a »Field Columbian Museum«, Chicagóban; 4. a »Club di scienze naturali«, Fiumében és 5. a »Nyitramegyei Orvos-gyógyászati és Természettudományi Egylet«. A cserések közt 29 van hazai, 24 ausztriai, 57 német, 7 svájci, 4 belga, 2 hollandi, 9 orosz, 5 angol, 10 francia, 5 svéd-norvég, 11 olasz, 1 bulgáriai, északamerikai 32, délamerikai 8 és ausztráliai 3.

Új könyveknek és folyóiratoknak beszerzésére és kötésére 2499 fjt 92 kr.-t fordított a Társulat.

A könyvtár forgalmára áttérve, először is a látogatók számáról örömmel jelenthetem, hogy ez a tavalyihoz képest 205-tel emelkedett, mert összesen 3297-en keresték fel olvasó helyiségeinket; legalább ennyi van feljegyezve. Az egyes hónapokra való tekintettel a látogatók összege így oszlik meg: januáriusban 330, februáriusban 329, márcziusban 358, áprilisban 281, májusban 252, júniusban 176, júliusban 201, augusztusban 59, szeptemberben 286, októberben 349, novemberben 357, decemberben 319. A mitől tartottam, nem következett be: a millenáris ünnepségek és látványosságok nem csökkentették a könyvtárlátogatók számát, sőt azoknak a száma sem csökkent, a kik házi használatra vittek el könyveket; inkább az is emelkedett 135-tel, mert a lefolyt évben 1229-en kölcsönöztek ki összesen 1546 kötetet. Most is 463 térítvényen 596 kötet van tagtársaink kezében. Ehhez még az olvasóteremben használt munkák is hozzászámítandók: a kiválmali lapok tanúsága szerint 435 mű, 617 kötetben.

A könyvtár forgalmát feltüntető számadatokra visszagondolva, jó lélekkel konstatalhatom, hogy az olvasási kedv ez évben is fokozódott. Ez örvendetes jelenségnek okát nem kutatom; mert hátha tévednék! Egyben azonban, úgy hiszem, nem tévedek, abban, hogy az említettem jelenségnek a tisztelt Közgyűlés minden tagja velem együtt őszintén örvend.

Az elnök a tiszti jelentések befejezése után előadja, hogy a választmány a múlt évi számadásokat, a pénztárt és a könyvtárt kiküldött bizottságokkal megvizsgáltatta, s hogy a számadásokat meg a pénztárt azonkívül az a bizottság is megvizsgálta, melyet a múlt évi közgyűlés küldött volt ki e célra.

A titkár felolvassa e bizottságok jelentéseit:

1. Fröhlich Izidor és Dr. Staub Móricz urak, mint a választmány részéről a számadások és a pénztár megvizsgálására kiküldöttek, a számadások hitelesítő lapjára a következő záradékot írták: »Jelen számadás tételeit úgy egymással, valamint a könyvekkel, a pénztárral és a Társulat értékpapírairól a Magyar Földhitelintézet által 1896. évi június 30-ikán 14,106. sz. a. kiállított letéteményi igazolvánnyal összehasonlítottuk és azokat minden tekintetben rendben levőknek találtuk. Kelt Budapesten, 1897 januárius 14-ikén.«

2. Kindermann József, Lakits Ferencz és Wachsmann Ferencz urak, mint a számadások és pénztár megvizsgálására a múlt évi közgyűléstől kiküldöttek, a pénztári számadások hitelesítő lapjára a következő nyilatkozatot írták: »Alulírottak, mint az 1896. közgyűlés által kiküldött pénztárvizsgálók, úgy a számadási könyveket, valamint az értékpapirokról szóló elismervényt és a pénztári készletet megvizsgáltuk s a számadást rendben találtuk; a pénzkészletet valamint a Földhitelintézet elismervényét a kimutatott összegekkel egyezőknek leltük. Budapesten, 1897 januárius 16-ikán.«

3. Semsey Andor, Heller Ágost és Mágócsy-Dietz Sándor urak, mint a választmánytól a könyvtár megvizsgálására kiküldöttek, a következő jelentést tették: »Alulírottak mint a Társulat könyvtárának megvizsgálására kiküldött bi-

zottsági tagok, a mai napon a Társulat könyvtárát megvizsgáltuk.

Örömmel jelentjük, hogy a leltárak, a katalógusok, cserések és füzetes munkák, valamint a kikölcsönzött könyvek jegyzékei pontosan vezetettek s hogy általában a könyvtár ügyeinek vezetésében megelégedésünkre szolgáló rendet tapasztalunk.

Budapest, 1897 januárius 16-ikán.«

Az elnök kéri a Közgyűlést, hogy a felolvasott tiszti jelentésekre van-e valakinek észrevétele vagy indítványa?

Indítvány és észrevétel nem tétetvén, a Közgyűlés a tiszti jelentéseket tudomásul veszi.

Napirenden vannak a Választmány jelentései:

W ar t h a V i n c z e elnöktitkár kéri a Közgyűlést, hogy a folyó évben az országos segélyből ne hirdessen pályázatot, minthogy a rendelkezésre álló összegeket a benyújtott és elfogadott munkák kiadására kell fordítani.

A Közgyűlés elhatározza, hogy az országos segélyből a folyó évben pályázat ne hirdettessék.

A titkár jelenti, hogy a Bugát-alapból hirdetett titkos pályázatra 1896. évi október 31-ikéig egy pályázó jelentkezett, de pályamunkájának ez is csak egy fejezetét küldte be. A Választmány Schuller Alajos műegyetemi tanárnak adta ki a munka fejezetét bírálatra, a kinek erről szóló jelentése így hangzik:

»A Bugát-díjra kitűzött pályakérdésre csak egy dolgozatnak a tervezete érkezett be. Tartalma a tárgymutatón kívül csupán a történelmi bevezetésre szorítkozik, mely nem az utóbbi évtizedekre, tehát nem a pályakérdésben megjelölt időszakra vonatkozik, hanem a régebbi, mondhatni fantasztikus nézeteket tárgyalja. Ez a történelmi bevezetés is csak 10 írott oldalra terjed s talán 5 nyomtatott oldalt tenne. A tulajdonképeni pályakérdés érintve sincs, s teljességgel nem lehet megítélni, hogy a szerző feladatát miképen oldaná meg.

Alig lehet tehát más véleményt alkotni, minthogy a pályázat ez idő szerint meddő maradt s e szerint a pályázat újra ki lenne tűzendő«.

Budapest, 1896 december 16.

SCHULLER ALAJOS.

A választmány a javaslatot elfogadta s ugyanazon fizikai pályakérdésnek ismételt kitűzését ajánlja a Közgyűlésnek.

A Közgyűlés a választmány javaslatát elfogadván, a pályadíjnak ki nem adását s a fizikai pályakérdés kihirdetését elrendeli.

Az elnök felkéri Koch Antal és Pethő Gyula urakat, hogy a lezárt jellegű levelekét égessék el.

A titkár jelenti, hogy a Bugát-alapból ásvány-földtani pályakérdés van függőben, a melynek határideje 1897 október 31-ike.

Tudomásul van.

Jelenti továbbá, hogy Margó Tivadar egyetemi tanár a Társulat félszázados jubileuma és az ő tagságának ötvenéves fordulója alkalmából tett 1000 frtos alapítványának két évi kamata (100 frt) olyan önálló kutatáson alapuló állattani dolgozat külön jutalmazására fordítatik, mely a lefolyó két év alatt (1896—97) a Társulat folyóirataiban megjelenő hasonló munkák között a legjobbnak bizonyul.

Végre Schilberszky Károly kertészeti iskolai tanár, alapító levélben arra kötelezte magát, hogy évenként januárius 1-jén 5 darab 10 koronás aranyat fog beszolgáltatni a Társulat pénztárába, hogy három évenként (1896—98) a Társulat folyóirataiban megjelenő, viszonylagosan legjobb növényteni, esetleg állattani tárgyú közlemény szerzője »milleniumi jutalomdíj« néven 150 korona jutalomban részesíthessék.

Tudomásul szolgál.

—

Az elnök jelenti, hogy a közgyűlés ismét abban a helyzetben van, hogy egy olyan tagját üdvözölheti, a ki már 50 éve érdeklődik a Társulat ügyei iránt. Ez Brassai Sámuel, kit 1847. évben választottak társulati tagnak. Bemutatja a hozzá intézendő üdvözlő levelet. — Örvedetes tudomásul szolgál.

Rendes tagokul megválasztottak 601-en, elhunytak 97-en, s a tagok száma, leszámítva a kilépőket és kitörülteket is, 7817, köztük 223 alapító és 168 hölgy.

Tudomásul vétetik.

Az elnök az 1897. évi számadások megvizsgálására Kindermann József, Lakits Ferencz és Wachsmann Ferencz urakat jelöli ki.

A közgyűlés ezt elfogadja s a nevezett tagokat a számadások és a pénztár megvizsgálására felkéri.

—

A napirend értelmében indítványok vannak a soron. Indítványt senki nem tett.

—

A választások kihirdetése lévén a soron, Fialowszki Lajos, a szavazatszedő bizottság elnöke kihirdeti a következő eredményt:

A titkári állásra beadott 95 szavazólap; 2 érvénytelen lévén, az abszolút többség 47.

Elsőtítkárnak megválasztott Pászlavszky József 76 szavazattal; Mágócsy-Dietz Sándorra 12 és Pethő Gyulára 5 szavazatot esett.

Másodtítkárnak megválasztották Csoppey Lászlót 70 szavazattal, a többi szavazat megoszlott, még pedig Lakits Ferencz 33, Melczér Gusztáv 30, Kalecsinszky Sándor 22, Schaffarik Ferencz 15 és Pungur Gyula 10 szavazatot kapott.

A választmányi tagságra beadott 95 szavazatot, 1 érvénytelen; megválasztottak:

Allattanra: Entz Géza 90, Horváth Géza 83 és Madarász Gyula 30 szavazattal; *Ásvány-földtanra*: Krenner József 78 és Pethő Gyula 50 szavazattal; *Chemidra*: Lengyel Béla 84 és Than Károly 86 szavazattal; *Élettanra*: Klug Nándor 83 és Mihálikovics Géza 69 szavazattal; *Növénytanra*: Borbás Vincze 61 és Staub Móríc 73 szavazattal; *Természettanra*: Wartha Vincze 64 és Wittmann Ferencz 50 szavazattal.

Az elnök a Közgyűlés nevében üdvözli Pászlavszky József első titkárt és büszkeséggel jelenti ki, hogy ezelőtt 20 esztendővel az új elsőtitkár épen az ő kérésére állt a Társulat szolgálatába. Az alatt a húsz év alatt, mit a Társulatban eltöltött, olyan buzgó és sikeres tevékenységet fejtett ki, hogy érdemeit nem lehetett szebben méltányolni, mint a hogy a Közgyűlés tette első titkárrá választásával.

Pászlavszky József meleg szavakkal köszöni a kitüntetést, mely benne a

szerény munkást érte, mikor a Közgyűlés a mindenki számára egyaránt megtisztelő első titkári állásra őt emelte. Ha erőit mérlegeli, nem hallgatja el aggodalmait, de midőn a díszes állást köszönettel elfogadja, érzi és igéri, hogy a Társulat iránt való törhetetlen szeretete és lankadatlan munkássága fogja ezentul is vezetni működésében. Kéri tevékenységéhez a tisztelt társulati tagok jóindulatát és közreműködését.

A Közgyűlés éljenzéssel üdvözli az első titkárt.

Az elnök Lakits Ferencz és Melczer Gusztáv másodtitkár-jelöltek közt szűkebb szavazást rendel el s a Közgyűlést felfüggeszti.

A közgyűlés újra megnyitván, az elnök kihirdeti az eredményt:

Beadatott 60 szavazat, ebből Melczer Gusztáv 33, Lakits Ferencz pedig 27 szavazatot kapván, az elnök Melczer Gusztáv-ot megválasztott másodtitkárnak jelenti ki s e minőségében üdvözli.

Az elnök kijelenti, hogy a napirend ki van merítve; a jelenlevő tagoknak köszönetet mond a figyelemért, mellyel a tárgyalást kísérték és a közgyűlést berekeszti.

A közgyűlés az elnök éltetésével oszlik szét.

—

A titztikar és az egész választmány tagjai az 1897. évre a következők:

Elnök: Szily Kálmán.

Aelnökök: B. Eötvös Loránd, Högyes Endre.

Elsőtítikár: Paszlavszky József.

Másodtitkárok: Csopey László és Melczer Gusztáv.

Választmányi tagok:

Allattanra: Chyzer Kornél, Daday Jenő, Entz Géza, Herman Ottó, Horváth Géza, Madarász Gyula.

Ásvány-földtanra: Koch Antal, Krenner József, Lóczy Lajos, Pethő Gyula, Schmidt Sándor, Semsey Andor.

Chemia: Fodor József, Ilosvay Lajos, Kalcsinszky Sándor, Lengyel Béla, Schenek István, Than Károly.

Élettanra: Csapodi István, Klug Nándor, Laufenauer Károly, Mihalkovics Géza, Pertik Ottó, Thanhoffer Lajos.

Növénytanra: Bedő Albert, Borbás Vincze, Jurányi Lajos, Klein Gyula, Mágócsy-Dietz Sándor, Staub Móricz.

Természettanra: Fröhlich Izidor, Heller Ágost, Konkoly Miklós, Schuller Alajos, Wartha Vincze, Wittmann Ferencz.